

Liberaalipuolueen puolueohjelma

Hyväksytty puolueen sääntömääräisessä vuosikokouksessa 19.9.2020.

Puolueen arvot	2
Elinkeinovapaus	2
Työmarkkinat vapaammiksi	3
Toimeentulo on taattava kaikille	3
Perustoimeentulo	3
Eläkkeet	4
Julkisen sektorin kokoa on pienennettävä	4
Esimerkkejä julkisen sektorin säästökohteista	5
Läpinäkyvyyttä on lisättävä	6
Verotus – alhaisempi taso ja oikea kohdistaminen	6
Yksilönvapaus kuuluu kaikille	8
Sananvapaus	8
Yksityisyys	8
Yhdenvertaisuus	9
Uskonnonvapaus	9
Ympäristöpolitiikka	9
Tiedepolitiikka	10
Koulutus	10
Perhepolitiikka	11
Sosiaali- ja terveydenhuolto	11
Maataloutta on uudistettava	12
Energiapolitiikka	13
Ydinenergia	13
Bioenergia	14
Ulkopolitiikka	14
Euroopan Unionin merkitys talousliittona	14
Kehitysapu	14
Maahanmuutto	15
Työperäinen maahanmuutto	15
Humanitaarinen maahanmuutto	15
Turvallisuuspolitiikka	15
Sisäinen turvallisuus	16
Toteutuneet uudistukset	17

Puolueen arvot

Liberaalipuolue – Vapaus valita pyrkii puolueena edistämään laajaa yksilöiden ja elinkeinojen vapautta. Lähtökohtaisesti ihmisillä on oikeus elää elämänsä vapaasti haluamallaan tavalla, kunhan he eivät loukkaa muiden ihmisten vastaavaa oikeutta tai vahingoita ympäristöä. Vapaa yhteiskunta on sekä itseisarvo että väline tuottaa hyvinvointia kaikille ihmisille.

Julkisen sektorin tulee keskittyä ydintehtäviinsä ja välttää puuttumista asioihin, joihin puuttuminen ei ole välttämätöntä. Tällä hetkellä valtio on ottanut itselleen lukuisia tehtäviä, joihin julkisen sektorin ei pitäisi puuttua lainkaan.

Yhteiskunnan tulee huolehtia heikoimmistaan, kuten lapsista, vanhuksista, sairaista ja vammaisista. Valtion tulee taata jokaiselle kansalaiselle ihmisarvoinen kohtelu, eikä ainuttakaan väestöryhmää saa syrjiä lainsäädännöllisin keinoin. Heikko-osaisista huolehtiminen ei saa kuitenkaan johtaa koko aikuisväestön holhoamiseen.

Elinkeinovapaus

Jokaisella tulee olla oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan työllä, ammatilla tai elinkeinolla. Valtion ei tule luoda keinotekoisia elinkeinon harjoittamisen esteitä, ja elinkeinoelämän sääntelyn tulee olla merkittävästi nykyistä kevyempää.

Yrittäjäksi ryhtymisestä tulee tehdä entistä helpompaa, jotta taloudellinen toimeliaisuus Suomessa lisääntyisi. Suomen tulee pyrkiä houkuttelemaan ulkomaista yritystoimintaa nykyistä vähäisemmällä byrokratialla ja alhaisemmalla verotuksen tasolla. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi yrittämiseen liittyviä luvanvaraisuuksia tulee poistaa muuttamalla lupia ilmoitusluonteisiksi. Väärinkäytösten valvonnan tulee tapahtua ensisijaisesti rikosepäilyjen tai viranomaisten suorittamien pistokokeiden perusteella.

Konkurssilainsäädäntöä tulee kehittää. Velallinen ja velkoja on asetettava riskin suhteen tasavertaiseen asemaan esimerkiksi positiivisen luottorekisterin kaltaisilla työkaluilla. Velallisen velkakierre on voitava katkaista henkilökohtaisella konkurssilla.

Apteekkialan sääntelyä tulee purkaa. Valtion ei tule ottaa kantaa apteekkien yritysmuotoon ja omistussuhteisiin. Apteekkien paikka- ja määräsääntely tulee lopettaa. Apteekkilupa tulee myöntää ilmoitusluontoisesti – apteekin henkilökunnalle määritetään pätevyysvaatimukset erikseen. Lääkkeitä tulisi saada myydä halvemmalla kuin nykyinen lakisääteinen minimihinta sallii. Lääkkeiden postimyynti tulee sallia.

Seuraavista pakollisista luvista, passeista ja korteista tulee luopua: taksilupa, työlupa, ammattiajolupa, anniskelulupa, anniskelupassi, rahankeräyslupa ja tieturvakortti.

Seksuaalipalveluiden tarjoamisen ja ostamisen tulee olla laillisen elinkeinovapauden piirissä, jotta alan harjoittajien turvallisuus voidaan taata paremmin.

Valtion monopoleista tulee luopua, koska ne loukkaavat elinkeinovapautta. Kaikkien alkoholijuomien myyminen sekä uhkapelien järjestäminen tulee vapauttaa. Raideliikenne tulee avata kilpailulle. Sähkösiirtoverkkojen lakisääteinen monopoli pitää purkaa.

Teoksen suoja-aikaa tulee lyhentää. Nykyinen 70 vuoden suoja tekijän kuoleman jälkeen on liian pitkä.

Työmarkkinat vapaammiksi

Suomeen tarvitaan markkinaehtoisesti toimivat työmarkkinat. Liberaalipuolue kannattaa työehtosopimusten yleissitovuudesta luopumista ja paikallisen sopimisen lisäämistä työmarkkinoiden liikkuvuuden ja joustavuuden lisäämiseksi. Työmarkkinoiden sääntelystä päättäminen kuuluu vaaleilla valitulle eduskunnalle – ei työmarkkinajärjestöille. Työmarkkinajärjestöjen erivapaudet tulee poistaa eikä niiden tule saada päättää niihin kuulumattomien työehdoista.

Työllistämisen riskiä työnantajalle tulee vähentää. Työntekijän on voitava jättää työ ilman pelkoa perustoimeentulon menettämisestä. Irtisanomisen helpottamisen vastapainoksi tulee sosiaaliturvaa parantaa siten, ettei se rankaise työstä kieltäytymisestä tai irtisanoutumisesta.

Työehtosopimusten yleissitovuudesta tulee luopua.

Työkykyisiin ihmisiin kohdistuva kuntouttava työtoiminta tulee lakkauttaa.

Toimeentulo on taattava kaikille

Perustoimeentulo

Valtion tarjoaman sosiaaliturvan tulee mahdollistaa jokaiselle kansalaiselle perustoimeentulo, ja heikompiosaisista on pidettävä huolta kaikissa tilanteissa. Saavutetun ansiotason tai elintason turvaamisen ei kuitenkaan tule kuulua valtion tehtäviin. Useilla tulonsiirtojärjestelmillä siirretään varoja sellaisille tahoille, jotka eivät niitä

välttämättä tarvitse. Ansiosidonnaisen työttömyysturvajärjestelmän rahoitus verovaroista tulee lopettaa.

Sosiaaliturva tulee ulottaa yhdenvertaisesti sekä opiskelijoihin, pätkätyöläisiin että yrittäjiin. Kannustinloukut on purettava esimerkiksi siirtymällä sosiaaliturvatilimalliin tai perustuloon. Työttömien asemaa tulee parantaa yksinkertaistamalla byrokratiaa ja poistamalla karenssiajat. Järkevä, perusturvan kaikissa tilanteissa takaava sosiaaliturva parantaa merkittävästi ihmisten neuvotteluasemaa työmarkkinoilla.

Asumistukijärjestelmästä on nykyisessä laajuudessaan tullut kansantaloudellisesti kestämaton. Asumisen hinta pysyy korkealla järjestelmän keinotekoisien vuokrasääntelyn avulla, ja suurimpia järjestelmästä hyötyjiä ovat vuokranantajat. Koko asumistukijärjestelmä on uusittava vähentämällä asumiseen korvamerkittyä tukea ja välivaiheen jälkeen korvattava sosiaaliturvatilillä tai perustulolla. Mahdollinen harkinnanvarainen osa on siirrettävä kuntien vastuulle.

Ansiosidonnainen työttömyysturvajärjestelmä on veronmaksajia epätasa-arvoisesti kohteleva. Sen rahoitus katetaan lähes täysin verovaroista, vaikka turvaan ovat oikeutettuja vain työttömyyskassojen jäsenet. Työttömyyskassavaatimus on lyhyellä aikavälillä poistettava ja pitkällä aikavälillä ansiosidonnainen työttömyysturvajärjestelmä tulee korvata ensisijaisesti vapaaehtoiseen työtulovakuutukseen perustuvalla järjestelmällä.

Eläkkeet

Nykyinen eläkejärjestelmä ei ole reilu tämänhetkisten veronmaksajien kannalta, koska suurin osa eläkemaksuista menee nykyisten eläkeläisten eläkkeiden maksuun. Eläkejärjestelmän kestävyys on voitava taata kaikille, jotka sen rahoittamiseen osallistuvat.

Suuria eläkkeitä tulee leikata, ja säästyneellä summalla tulee pienentää eläkemaksuja. Julkiseen eläkejärjestelmään osallistumisen tulisi olla pakollista ainoastaan perustoimeentulon tarjoavalta osalta.

Julkisen sektorin kokoa on pienennettävä

Julkisesti rahoitetuille tehtäville on oltava vankat perusteet. Valtion tulee omistaa tai säännellä luonnollisia monopoleja, perusinfrastruktuuria ja toimintoja, joissa huoltovarmuus tai muut seikat tekevät valtion osallisuudesta välttämätöntä.

Lähtökohtana tulee olla, että julkisin varoin kustannetaan vain ne yhteiskunnan toiminnot, joita ei pystytä järjestämään toimivasti tai turvallisesti ilman viranomaisvalvontaa. Vähiten tarpeellisen julkisen toiminnon pitää tuottaa enemmän hyvinvointia kuin mitä haitallisin

verotuskohde tuottaa haittaa. Julkisesti rahoitettujen toimintojen ei välttämättä tarvitse olla julkisesti tuotettuja, mikäli sama tai parempi kustannustehokkuus voidaan saavuttaa muilla tavoin.

Esimerkkejä julkisen sektorin säästökohteista

Yritystuet

Yritystuet vääristävät kilpailua, lisäävät byrokratiaa eivätkä paranna kannattavien projektien toteuttamismahdollisuuksia. Suorat yritystuet ja verohelpotukset tulee lopettaa. Siirtymäaikana yrityksille voidaan myöntää korvaavaa lainamuotoista tukea.

Tuulivoiman syöttötariffi

Energian tuotantotuista tulee luopua ja valtion tulee verottaa energian tuottajilta tuotannon ulkoishaitat.

Solidium

Sijoittaminen yrityksiin ei kuulu valtion tehtäviin.

Työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksujen verovähennyskelpoisuus

Yhdistysten jäsenmaksut tulee kustantaa jäsenten omista varoista.

Työnvälitystoiminta

Julkisen sektorin työnvälitystoiminta on täysin tehotonta. Yksityiset yritykset pystyvät hoitamaan työnhakijan opastus- ja työnvälitystehtävän tehokkaammin.

Ansiosidonnainen työttömyysturva

Valtion tulee taata perusturva jokaiselle, mutta ansiotason tai elintason ylläpito ei kuulu valtion tehtäviin. Verorahojen osuus ansiosidonnaisen työttömyysturvan rahoituksesta tulee minimoida.

Suuret eläkkeet

Eläkkeet ovat ylivoimaisesti suurin sosiaalinen tulonsiirto. Järjestelmä on epäoikeudenmukainen, koska suurin osa eläkerahoista menee nykyisten eläkkeiden maksuun, ei tulevaisuuden eläkkeisiin.

Eläkeyhtiöiden hallinto

Lakisääteisten eläkkeiden varojen hallintaa hoitavat Suomessa useat päällekkäiset eläkevakuutusyhtiöt, joiden kilpailu on vain näennäistä. Julkisia järjestelmiä tulee olla yksi, ja sen tulee olla hyvä ja tehokas.

Puoluetuet

Puoluetukiin käytettävää summaa on pienennettävä. Puoluetukijärjestelmää tulisi muuttaa oikeudenmukaisemmaksi niin, että puoluetuen määrä määräytyisi saatujen äänien perusteella.

Poliittisten nuorisojärjestöjen tuet

Valtion tehtäviin ei kuulu poliittisten nuorisojärjestöjen tukeminen.

Yle-vero vapaaehtoiseksi

Ihmisten tulee saada itse päättää, osallistuvatko he Ylen rahoittamiseen muiden kuin välttämättömien tehtävien osalta.

Läpinäkyvyyttä on lisättävä

Julkisen sektorin omistamiin yrityksiin tulee soveltaa samoja avoimuusvaatimuksia kuin muihin julkisiin toimijoihin.

Yleishyödyllisten yhdistysten ja säätiöiden kirjanpidon on oltava avointa.

Vallan väärinkäytön, korruption, tulee johtaa tuntuviin rangaistuksiin ja korruption paljastamiseen tulee kannustaa.

Jokaiseen julkiseen virkaan pitää palkata pätevin hakija, esimerkiksi puoluekirjalla ei saa olla merkitystä.

Virkamiehillä tulee olla todellinen virkavastuu. Virkamiehet tulee aina saattaa vastuuseen lainvastaisesta toiminnasta.

Eduskuntavaalien vaalipiirit tulee poistaa. Kansalaisilla tulee olla mahdollisuus äänestää haluamaansa eduskuntavaaliehdokasta koko maan alueelta.

Perustuslain valvontaa tulee kehittää. Suomeen on perustettava riippumaton perustuslakituomioistuin.

Julkisen sektorin tuottaman tai keräämän tietoaineiston tulee olla mahdollisimman avointa, jotta kansallisesti rahoitettujen palveluiden tiedot palautuvat kansalaisten ja tiedeyhteisöjen ulottuville kerrannaishyötyjen mahdollistamiseksi. Julkisen sektorin IT-hankkeita tulee pyrkiä toteuttamaan avoimena lähdekoodina.

Verotus – alhaisempi taso ja oikea kohdistaminen

Suomen verotusjärjestelmä on päätynyt tilaan, jossa monien toimijoiden toimintaedellytykset ilman erilaisia verohelpotuksia tai suoria tukia ovat usein heikkoja. Kokonaiset toimialat voivat olla riippuvaisia verohelpotuksista tai tuista.

Nykyisellään tarpeettoman monimutkaisesta verotusjärjestelmästä tulee tehdä markkinoita vääristämätön, selkeä ja läpinäkyvä. Valtion tulee kerätä tarvitsemansa verot mahdollisimman tehokkaasti.

Kokonaisveroastetta tulee laskea merkittävästi karsimalla julkisia menoja.

Liberaalipuolue kannattaa yksittäisten veromuotojen korotuksia ainoastaan siinä tapauksessa, että muita veroja lasketaan vähintään vastaavalla summalla. Verotuksen tulisi kohdistua ensisijaisesti ansiottomaan arvonnousuun sekä muille aiheutettuihin haittoihin. Verotuksen painopistettä tulee siirtää tulojen verotuksesta kulutuksen ja haittojen verottamiseen.

Verojärjestelmän tulee olla mahdollisimman läpinäkyvä ja yksinkertainen.

Lakisääteiset maksut tulee laittaa palkkakuitille näkyviin. Tuloja pitää kohdella samalla tavalla riippumatta niiden lähteestä. Pääomatulojen verotus on muutettava tasaveroksi. Markkinoita vääristävistä ja verojärjestelmää monimutkaistavista verovähennyksistä pitäisi luopua samalla kun työn verotusta lasketaan merkittävästi. Poistettavia vähennyksiä ovat esimerkiksi asuntolainojen korkovähennys, oman asunnon myyntivoiton verovapaus sekä työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksun verovähennysoikeus. Poistettavia veroja ovat esimerkiksi autovero, ajoneuvovero sekä varainsiirtovero.

Eriytetyt arvonnalisäverokannat tulee yhtenäistää.

Työn verotusta tulee laskea merkittävästi

Työn verotusta ovat kaikki palkkasidonnaiset maksut, esimerkiksi eläkemaksut, sosiaalivakuutusmaksut, kunnallisvero ja valtion tulovero.

Yrityksen tulosta ei tule verottaa, ellei sitä nosteta yrityksestä pois. Arvioon perustuvasta yhteisöveron ennakkomaksusta tulee luopua ja osinkoverotuksen tulee olla yhteneväistä kaikkien yritysten kesken. Yhteisövero tulee pitää kansainvälisesti kilpailukykyisenä.

Asumisen verotus

Varainsiirtovero tulee poistaa. Kiinteistöveron rakennuksiin kohdistuva osa tulee poistaa. Oman asunnon myyntivoiton verovapaudesta tulee luopua.

Ajoneuvon omistamisesta ja hankkimisesta tulee siirtyä liikenteen aiheuttamien kustannusten verottamiseen. Omistamiseen kohdistuva ajoneuvovero sekä Suomeen tuotaviin ajoneuvoihin kohdistettu vero tulee poistaa. Ajoneuvojen verotuksen painopistettä tulee siirtää polttoaineiden verotukseen ja tienkäyttömaksuihin.

Perintöveroa ei tule periä ennen kuin hallinta perittyyn omaisuuteen siirtyy.

Yritysten sukupolvenvaihdoksia tulee helpottaa.

Osakesäästötili tulee muuttaa yleiseksi sijoitussäästötiliksi.

Yksilönvapaus kuuluu kaikille

Lähtökohtaisesti jokaisella on oikeus elää elämäänsä kuten parhaaksi näkee, kunhan ei aiheuta haittaa toisille ihmisille, eläimille tai ympäristölle.

Päihteiden käyttö on kansanterveydellinen ongelma, jota ei voi ratkaista koko kansaan kohdistuvalla holhoamisella. Päihteiden käytöstä ei tule määrätä rangaistusta, koska rikosoikeudelliset seuraamukset aiheuttavat syrjäytymistä ja muita sosiaalisia ongelmia.

Huumeiden käytön rangaistavuudesta on luovuttava ja kannabis on laillistettava.

Ihmisellä on oikeus päättää elämästään ja kuolemastaan. Eutanasia tulee laillistaa.

Sterilisaation ikäraja tulee laskea nykyisestä 30 vuodesta.

Sananvapaus

Mielipiteitä ja ajatuksia ei tule kriminalisoida. Rikoksiin yllyttämisen, väkivallalla uhkailun ja kunnianloukkausten tulee olla jatkossakin laittomia, mutta lainsäädännön ei tule ilman painavia perusteita rajoittaa sananvapautta.

Jumalanpilkka on poistettava rikoslaista.

Yksityisyys

Ihmisillä on oikeus yksityisyyteen. Viranomaisilla ei tule olla oikeutta henkilön viestinnän seuraamiseen ilman oikeuden päätöstä. Perustuslaissa säädettyä yksityiselämän suojaa ei tule heikentää.

Kansalaisten massavalvonta ei ole missään tilanteessa hyväksyttävää tai tehokasta rikollisuuden torjuntaa, eikä viranomaisille tule antaa tähän työkaluja, kuten liikenteen rekisterikilpi- tai GPS-seurantaa, verkkoliikenteen analysointia tai kasvojentunnistusta valvontakamerakuvista. Viranomaisen ei saa ilman laillista perustetta yhdistää eri rekisterien tietoja keskenään.

Aselakeja ei tule kiristää. Aselupajärjestelmää on kehitettävä siten, että yhdellä luvalla voi omistaa useamman aseensa. Poliisin resurssit on kohdistettava ensimmäistä aselupaansa hakevien seulontaan eikä henkilöihin, joilla on jo aselupa.

Yhdenvertaisuus

Kaikilla kansalaisilla on oltava lain edessä samat oikeudet ja velvollisuudet, eikä lainsäädännön pidä kohdella täysivaltaisia kansalaisia eri tavoilla.

Translaki on uudistettava. Juridisen sukupuolen korjaamisen on oltava mahdollista ilmoituksella, ja sukupuoltaan korjanneiden sterilointivaatimuksesta tai lisääntymiskyvyttömyyden todistamisesta tulee luopua kokonaan.

Yksilöitä ei saa asettaa sukupuolen tai muuhun henkilöön liittyvän seikan perusteella eriarvoiseen asemaan, eikä päätöksenteossa tule käyttää näihin ominaisuuksiin perustuvia kiintiöitä. Sukupuoleen liittyvät eriarvoisuudet on poistettava vanhemmuuteen liittyvien etuisuuksien, vanhemmuuden tunnistamisen sekä adoption osalta.

Vanhemmuuden aiheuttamat kustannukset on siirrettävä pois työnantajilta, sillä ne aiheuttavat työmarkkinoille huomattavia tasa-arvo-ongelmia.

Uskonnonvapaus

Suomessa on uskonnonvapaus. Valtion ei tule puuttua minkään uskonnon harjoittamiseen, jos se ei loukkaa ihmisten perusoikeuksia. Kirkko ja valtio tulee erottaa toisistaan. Uskonnollisia yhdyskuntia on kohdeltava samalla tavalla kuin muitakin yhdistyksiä. Uskontokuntien verotusoikeus on poistettava.

Oppilaan tulee saada vapaasti valita katsomusaine kouluissa uskontokunnan jäsenyydestä riippumatta.

Erillisestä uskonnonopetuksesta peruskoulussa ja lukioissa on luovuttava. Tietoa eri uskonnoista tulee opettaa osana muuta kulttuurin opetusta.

Ympäristöpolitiikka

Luonto kuuluu kaikille ihmisille ja ympäristöstä tulee pitää huolta. Valtion tulee taata puhdas ympäristö tuleville sukupolville. Yhteiskunnallisesti arvokkaiksi katsottujen luontoalueiden tulee olla valtion suojeluksessa. Ympäristöhaitan aiheuttajalla tulee olla täysi vastuu ympäristövahinkojen korjaamisesta.

Suojelualueiden hankinnassa tulee pakkolunastusten sijaan suosia markkinaehtoisia vaihtoehtoja kuten pitkäaikaisia vuokrasopimuksia ja huutokauppoja.

Tiedepolitiikka

Perustutkimuksen perusrahoituksen tulee olla kestäväällä tasolla, jotta yleishyödyllinen tutkimustyö onnistuu tulevaisuudessakin. Perustutkimuksen rahoituspohjaa tulee laajentaa esimerkiksi mahdollistamalla joukkorahoitus.

Julkisen rahoituksen avulla tuotetun tutkimustiedon on lähtökohtaisesti oltava kaikkien kansalaisten saatavilla. Avoimen datan julkaisemista tulee edistää.

Perustutkimuksen aihepiirien tulee ensisijaisesti olla tutkijalähtöisiä. Tutkimuksen laadunarvioinnin tulee pohjautua tiedemaailman sisäiseen vertaisarviointiin. Julkisesti rahoitetuissa tutkimusprojekteissa tulee lisätä yksityisten tahojen osallistumista, jotta verkostoituminen yliopistomaailman ja elinkeinoelämän välillä paranee.

Koulutus

Valtion tulee taata kansalaisilleen tasapuoliset mahdollisuudet kehittää itseään. Tasapäästämistä pitää kuitenkin vähentää, ja lahjakkaille oppilaille tulee antaa mahdollisuudet opiskella nopeammin.

Oppilaiden yksilöllisen huomioimisen ja valinnanvapauden tulee olla tärkeällä sijalla koululaitosta kehitettäessä. Yksityisten koulujen perustamisen tulee olla mahdollista vaihtoehtoisen opetustarjonnan tai monipuolisempien opetusmenetelmien valinnan mahdollisuuksien lisäämiseksi. Kaikkien koulujen opetuksen tulee pohjautua ensisijaisesti valtakunnalliseen opetussuunnitelmaan.

Peruskoulun ja toisen asteen koulutuksen opetussisältöjä tulee kehittää vastaamaan paremmin muuttuvan yhteiskunnan haasteisiin. Koulun ei tule antaa opetusta yksittäisissä uskonnoissa. Koululaitoksen tulee antaa yksilöille nykyistä paremmat kielelliset valmiudet toimia EU:n alueella sekä sen ulkopuolella. Näiden tavoitteiden saavuttamiseksi kielten opetuksen valinnaisuutta tulee lisätä nykyisestä. Toisen kotimaisen kielen pakollisesta opetuksesta tulee luopua.

Yliopisto- ja ammattikorkeakouluopinnoissa siirtymistä oppilaitoksesta toiseen ja oppilaitoksista työelämään tulee helpottaa. Tutkintokeskeisyydestä tulee siirtyä kohti osaamiskeskeisyyttä. Yliopistojen autonomista asemaa tulee vahvistaa ja poliittista ohjausta vähentää. Opintotuen tuloajat on kannustinloukkujen purkamiseksi muutettava portaittaisesta asteikosta lineaarisiksi.

Ylioppilaskuntien pakkojäsenyys tulee purkaa.

Kaikille lapsille tulee taata mahdollisuus varhaiskasvatukseen heikko-osaisempien mahdollisuuden parantamiseksi ja syrjäytymisen vähentämiseksi.

Perhepolitiikka

Toimivan perhevapaajärjestelmän tunnuspiirteitä ovat perheiden ja vanhempien tasavertainen kohtelu sekä valinnanvapaus ja lasten edun tasavertainen toteutuminen. Nykyinen perhevapaajärjestelmä on perheitä ja lapsen huoltajia eriarvoisesti kohteleva ja sitä on uudistettava kokonaisvaltaisesti osana sosiaaliturvajärjestelmän kehittämistä.

Vanhemmuuden aiheuttamat kustannukset on siirrettävä pois yksittäisiltä työnantajilta, sillä ne aiheuttavat työmarkkinoilla huomattavia tasa-arvo-ongelmia. Yhteiskunnan tulee kompensoida vanhempainvapaiden aiheuttamaa taloudellista haittaa.

Lapsilisät on maksettava tasan yhteishuoltajuudessa olevien lasten vanhempien kesken oikeudenmukaisuuden lisäämiseksi.

Suomen lainsäädäntöön tulee palauttaa mahdollisuus sijaissyntyttämiselle.

Sosiaali- ja terveydenhuolto

Kaikille kansalaisille tulee taata mahdollisuus terveydenhoitoon taloudellisista lähtökohdista riippumatta. Viime kädessä pääsy tarpeellisiin terveyspalveluihin on turvattava julkisen sektorin toimesta. Ihmisille tulee luoda kannustimet huolehtia terveydestään.

Julkisrahoitteisissa sosiaali- ja terveyspalvelussa (sote) tulee huomioida kokonaiskustannukset ja vaikuttavuus, ja käyttää ensisijaisesti hoitomuotoja, joiden toimivuutta tukevat tieteellinen näyttö ja parhaat käytännöt. Palvelut tulee integroida yhtenäisiksi palvelukokonaisuuksiksi siten, että palveluketjun eri osat eivät kilpaile keskenään vastuun ja kustannusten jakamisessa.

Sosiaali- ja terveyspalvelut on kilpailutettava soveltuvin osin. Kilpailutuksessa tulee asettaa riittävät laatukriteerit ja niiden valvonnasta tulee pitää kiinni. Kansalaisten vapautta valita käyttämänsä terveyspalvelut itse tulee lisätä.

Terveydenhuollon vakuutus- ja tilipohjaisten rahoitusmallien sopivuutta Suomeen on selvitettävä. Julkinen sektori voi lainsäädännöllä parantaa potilaiden mahdollisuuksia vertailla palveluntuottajia, esimerkiksi velvoittamalla kaikkia palveluntuottajia julkaisemaan hinnastonsa.

Ennaltaehkäiseviä palveluja on lisättävä. Ihmisen tulisi saada apua jo siinä vaiheessa, kun ongelmat ovat vielä lieviä. Ongelmien varhainen hoitaminen parantaa yksilön elämänlaatua, tekee hoidosta tehokkaampaa ja säästää yhteiskunnan voimavaroja niitä eniten tarvitseville.

Pitkäaikaisessa laitoshoidossa on pyrittävä kodinomaisuuteen ja kiireettömyyteen. Hoitajamitoituksen on oltava sellainen, että hoitajat ehtivät tehdä hoitotyön kunnolla. Vanhuksen ensisijaisen asumispaikan tulee kuitenkin olla oma koti eikä laitos. Kotihoidon sekä kotiin tulevien palveluiden resursseja on lisättävä.

Omaishoito on hoidettavalle inhimillistä ja yhteiskunnalle erittäin kustannustehokasta. Omaishoidon myöntämisperusteiden on oltavat samat koko Suomessa, eikä omaishoidon korvaukseen saa vaikuttaa korvauksen hakuajankohta. Omaishoitajien jaksamisesta on huolehdittava. Omaishoidon korvauksen lisäksi on varmistettava, että yhteiskunta takaa kotiin myös muut palvelut, johon hoidettava ja hoitaja ovat oikeutettuja.

Sosiaalihuolto lisää väestötason hyvinvointia ja omalta osaltaan vaikuttaa siihen, että terveydenhuollon kulut eivät nouse. Sosiaalihuollon päätöksenteko on säilytettävä yhteiskunnan vastuulla.

Tupakkatuotteita koskevan sääntelyn tavoitteena on oltava haittojen vähentäminen. Tupakointia korvaavien ja vähemmän haitallisten tuotteiden saatavuuden on oltava vähemmän rajoitettua kuin tupakan.

Homeopatialla ja muilla uskomushoidoilla ei ole sijaa terveydenhuollossa, koska ne voivat vaarantaa potilaiden terveyden ja hengen. Vaihtoehtohoitoja ei tule kustantaa julkisista varoista. Suomeen tulee säätää puoskarilaki.

Maataloutta on uudistettava

Tuottajilla tulee olla nykyistä suurempi mahdollisuus vaikuttaa itse tuotteidensa hintoihin. Suoramyyntin sääntelyä sekä muuta maatalouden uudistumista jarruttavaa sääntelyä on vähennettävä.

Maatalouden riippuvuutta tulonsiirroista tulee vähentää, ja kansallisia maataloustukia tulee porrastetusti karsia, huoltovarmuutta kuitenkin vaarantamatta. Laajan kansallisen maataloustukijärjestelmän hyödyt eivät ylitä sen rahoittamiseksi kerättyjen verojen aiheuttamia haittoja. Tukijärjestelmän keventämisen tarkoituksena ei ole ajaa suomalaista maaseutua alas. Markkinaehtoisempi maatalous asettaisi maaseudun taloudelliset resurssit tehokkaampaan käyttöön.

Huoltovarmuus on taattava. Huoltovarmuuden takaaminen on mahdollista muilla keinoilla kuin nykyisen laajuisella tukijärjestelmällä.

Kaikki elintarvikkeisiin liittyvät tuontitullit tulee poistaa.

Luomutuotannon suurempi tuki vääristää tuotantopäätöksiä. Luomutuotantoa ei pidä tukea sen enempää kuin muuta elintarviketuotantoa.

Maataloustukia ei tule maksaa aluepoliittisin perustein. Pinta-alaperusteiset tuet tulee muuttaa tuotantomääräperusteisiksi.

Geenimuunneltujen lajikkeiden tuottamisen mahdollisuuksia tulee edistää niin kansallisella kuin EU-tasollakin.

Energiapolitiikka

Teollisuuden ja kotitalouksien energiansaanti on turvattava. Energiantuotannon ympäristöhaitat on samalla pyrittävä minimoimaan. Lainsäädännön on mahdollistettava joustavasti uusien teknologioiden tutkimus, kehittäminen ja käyttöönotto.

Eri energiantuotantomuotoja on lainsäädännössä kohdeltava niiden aiheuttamien ympäristöhaittojen suhteessa. Voimassa olevista syöttötariffeista tulee luopua. Tukemisen sijasta energiantuotantoa on ohjattava vähäpäästöiseksi haittaverojen avulla. Haittaverojen suuruuden on vastattava suuruudeltaan parasta arviota näiden haittojen korjaamisen kuluista.

Suomessa tuotetulle energialle tarvitaan toimivat markkinat. Energiantuotannossa yhteistyö muiden maiden kanssa on tärkeää ja energiantuottajien mahdollisuuksia osallistua kansainvälisille sähkömarkkinoille tulee edistää.

Ihmisillä on yhteinen vastuu ympäristöstä. Sekä globaaleihin että paikallisiin ympäristöhaittoihin on suhtauduttava vakavasti. Liberaalipuolue kannattaa päästökauppajärjestelmän korvaamista hiiliverolla, joka kohdistuisi tasapuolisesti jokaisen päästöjä tuottavan sektorin saastuttamiseen.

Ydinenergia

Ydinenergia on hyvä keino hidastaa ilmastonmuutosta. Suomen ydinenergiain on vastattava ydinteknologian kehitykseen nykyistä lakia paremmin. Uudentyyppisten reaktoreiden ja konseptien kokeileminen on mahdollistettava. Kaikille valtion

määrittelemät kriteerit täyttävälle toimijoille tulee myöntää toimilupa, myös ydinvoimalan rakentamiseksi. Ydinreaktoreiden lupaprosessista on tehtävä nykyistä nopeampi ja kevyempi, jotta myös pienreaktoreiden käyttöönotosta tulee mahdollista.

Suomessa on korkeaa ydinteknologiaan liittyvää osaamista, eikä lainsäädäntö saa olla sen hyödyntämisen esteenä. Käytetyn ydinpolttoaineen jälleenkäsittely, tuonti ja vienti, hyödyntäminen ydinpolttoaineena hyötöreaktoreissa ja muiden ydinteknologiaan liittyvien palveluiden myynti myös ulkomaille on sallittava.

Bioenergia

Bioenergian käyttöä tulee arvioida kokonaispäästöjen kannalta samoin kuin muitakin energiamuotoja, eikä biomassaa pidä automaattisesti laskea nollapäästöiseksi.

Suomessa harjoitettu pitkäjänteinen metsänhoito mahdollistaa kestäväen biomassan käytön. Suomen on ajettava EU-tasolla kaikkia koskevia riittävän tiukkoja ympäristökriteerejä, jotta tämä kilpailuetu toteutuu markkinoilla.

Ulkopolitiikka

Euroopan Unionin merkitys talousliittona

EU:lla on tärkeä rooli suuren vapaakauppa-alueen standardien luojana ja käytäntöjen yhtenäistäjänä. EU:n tulee keskittyä turvaamaan vapaakauppaa ja vapaata liikkuvuutta. Vapaakauppa ei vaadi yhteisvaluuttaa. EU:sta ei tule tehdä tulonsiirtounionia.

Suomen tulee vapaakaupan osalta integroitua paremmin EU:n kanssa. Tällä hetkellä kaupankäynti useilla tuotteilla, kuten autoilla ja alkoholilla, ei ole samalla tasolla muiden EU-maiden kanssa.

Liberaalipuolue kannattaa EU:n maataloustukijärjestelmän karsimista. Unionin yhteinen maatalouspolitiikka ja sisäiset maataloustuet ovat protektionistinen järjestelmä, joka haittaa kehittyvien maiden maatalouden kehitystä.

Kehitysapu

Vapaa kaupankäynti on parasta kehitysapua. Tuontirajoituksia ja tulleja karsimalla voidaan huolehtia, että kehitysmaissa tuotetut tuotteet pääsevät Suomen markkinoille. Kehitysyhteistyöhankkeille tulee luoda kriteeristö, jolla hankkeiden vaikuttavuutta arvioidaan.

Tehottomien ja korruptiolle alttiiden hankkeiden rahoittaminen tulee lopettaa, ja kehitysyhteistyön varat tulee ohjata vaikuttaviin hankkeisiin. Kehitysyhteistyövaroja ei tule käyttää viennedistämiseen ja ne tulee kanavoida ensisijaisesti kohdealueilla eikä Suomessa toimiville yhteisöille.

Maahanmuutto

Työperäinen maahanmuutto

Työperäisen maahanmuuton esteet tulee poistaa. Kaikille, joilla on mahdollisuus elättää itsensä, tulee myöntää toistaiseksi voimassa oleva oleskelulupa. Oleskeluluvan tulee päättyä, jos henkilö ei pysty elättämään itseään omalla työllään. Kaikilla maassa jo olevilla pitäisi olla oikeus tehdä vapaasti töitä.

Yliopistoista ja korkeakouluista valmistuville ulkomaan kansalaisille tulee myöntää nykyistä suuremmat vapaudet työnhakuun. Maahanmuuttajien työvoiman tarveharkinnasta tulee luopua – valtion ei tule valvoa, onko maahanmuuttajan saamalle työlle erityinen tarve Suomessa.

Humanitaarinen maahanmuutto

Ihmisten auttamisen konfliktien lähialueilla tulee olla ensisijainen humanitaarinen tavoite. Kannustimet turvapaikan hakemiseen Suomesta muusta kuin humanitaarisesta syystä tulee poistaa. Maahanmuuttopolitiikan painopisteen tulee olla laadukkaassa kotouttamisessa maassa jo oleskeleville hakijoille. Suomesta tulee voida hakea turvapaikkaa humanitaarisista syistä, mutta Suomen tulee voida rajoittaa tulijoiden määrää, mikäli kotoutusta ei pystytä järjestämään riittävän tehokkaasti.

Mikäli turvapaikanhakija työllistyy turvapaikkaprosessin aikana, hänelle tulee myöntää toistaiseksi voimassa oleva oleskelulupa, joka ei raukea, vaikka turvapaikkahakemuksesta tulisi negatiivinen päätös. Jokaisen, joka pystyy elättämään perheensä, tulee saada tuoda perheensä Suomeen omalla kustannuksellaan.

Turvapaikkahakemusten käsittelyä tulee nopeuttaa riittävällä resursoinnilla.

Turvallisuuspolitiikka

Maanpuolustus ja kansalaisten turvallisuuden varmistaminen kuuluvat valtion ydintehtäviin. Suomella tulee olla uskottava kansallinen puolustus. Kansainvälistä

yhteistyötä ja integraatiota on syvennettävä kansallisen puolustuksen vahvistamiseksi. Suomen tulee hakea Naton jäsenyyttä.

Asevelvollisuusjärjestelmää tulee kehittää siten, että puolustuksen tarpeet ja asepalveluksen suorittavien motivaatio ja kompetenssit kohtaavat paremmin. Miehillä pakollinen asevelvollisuus tulee korvata kaikkia kansalaisia koskevalla valikoivalla asepalveluksella ja palveluksen suorittamiseen tulee kannustaa korottamalla päivärahoja siten, että riittävästi ihmisiä hakeutuu kaikkiin maanpuolustustehtäviin. Palveluksesta kieltäytymisestä ei tule rangaista. Vapaaehtoista maanpuolustustyötä tulee edistää ja tukea.

Puolustusvoimien suorituskykyä tulee kehittää järjestelmällisesti vastaamaan muuttuvaa toimintaympäristöä sekä uhkakuvan muutoksia. Valmiuden kohottamisen ja toimirajat ylittävän viranomaisyhteistyön on oltava mahdollista nopeasti ja joustavasti.

Sisäinen turvallisuus

Kansalaisten turvallisuuden varmistaminen kuuluu valtion ja yhteiskunnan ydintehtäviin. Turvallisuuden takaaminen on kuitenkin tehtävä yksilönvapautta ja muita perusoikeuksia kunnioittaen. Ennaltaehkäisy on tehokas tapa torjua turvallisuusuhkia.

Ennalta-arvaamattomat tapahtumat voivat synnyttää yhteiskunnan perustoimintoihin merkittäviä häiriöitä. Yksilöiden omatoiminen varautuminen ja valppaus lisäävät turvallisuutta sekä nostavat yhteiskunnan kykyä kestää häiriöitä. Ensiapua ja turvallisuusosaamista tulee opettaa peruskoulussa.

Liikennevalvonnan pääasiallisena tarkoituksena on aina oltava liikenneturvallisuus, ei rahan kerääminen valtiolle.

Turvallisuusviranomaisten toimintaa ohjaava ja sen mahdollistava lainsäädäntö on saatettava vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Lainsäädännön kehittäminen ei saa johtaa perustuslain takaaman yksityisyydensuojan tarpeettomaan heikentymiseen. Viranomaisten valvonta tulee aina järjestää tavalla, jossa valvovalla viranomaisella on tosiasiallinen mahdollisuus puuttua havaittuihin epäkohtiin.

Turvallisuusviranomaisten resurssit on nostettava muuttuneisiin tehtäviin nähden riittävälle tasolle.

Hallinnolliset rajat eivät saa olla esteenä eri viranomaisten yhteistyölle.

Suomi tarvitsee ajantasaisen tiedustelulainsäädännön, mutta sähköisen viestinnän massavalvontaa ei voida sallia missään tilanteessa.

Sähköistä äänestämistä ei tule sallia. Vaaleissa äänestäminen tulee vastaisuudessa järjestää kynällä ja paperilla.

Hyvin toimivat työmarkkinat ovat tehokkain keino syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja sen haittojen torjumiseksi.

Toteutuneet uudistukset

Kappaleessa listataan Liberaalipuolueen perustamisen jälkeisiä toteutettuja uudistuksia ja toimenpiteitä, joita puolue on osaltaan puolueohjelman ja yleisohjelman hengessä ollut kannattamassa.

- Tasa-arvoinen avioliittolaki
- Kauppojen aukioloaikojen vapauttaminen
- Alkoholilainsäädännön uudistukset
- Taksi- ja raideliikenteen vapauttaminen
- Sopeutumiseläkejärjestelmän poisto
- Osakesäästötili
- Perustulokeilu
- Kansallista turvallisuutta uhkaaviin maakauppoihin puuttuminen